

შ ვ ი ლ ღ ო ს ა ნ ი

№ 1

ი ა ნ ე ჯ ა რ ი

1920

2

შვიდობისა და

№ 1

იანვარი

1920

გრიგოლ რობაქიძე

ღრანგ პოეზს.

შენი გენია მეტეორის ალმა გაჰმურა.
სიგიჟის ხორბლით ავსებ მარად ქვეყნის ხვიმერებს.
ლამის სოროებს დასტრიალებ როგორც ღამურა.
ავხორცი ტვინით ბუდეს უნგრევ ყვითელ ქიმერებს.
ტანამღვრეული ეშურები მაცდურ აშარას.
ლუესის წვეთით გიხელდება ბნელი დიანოს.
აპოკალიპსის ცხენს აუბამ ლექსის ავშარას.
ხერხემლით ჰშიშობ: განკითხვის დღემ არ იგვიანოს.
თეთრად ათენებ: თავს გესხმიან ავი ბოდვები.
ბნედა გერევა მიწის წყლულის ხილვით გაოსილს.
დამხჩვალ კატებში გაგონდება მთვარის ცოდვები.
პირზე გაშრება ცოფიანი ღუჟი ქაოსის.
განთიადისას ლორწიან ტუჩს მზის ძალი გლოკავს.
შენს სონეტებში გადარევა შეკრული როკავს.

ტიციან ტაბიძე

ღვღული და მალფარია.

ძველი ორპირი. დანგრეული სანაოები.
ეწყება მთვარეს ხაშიანი ცხელების სრესა.
მამის ოლარზე ობობების ქსელი მოება.
ღამეა თეთრი და შავია ქალდეას მესსა.
ძველია თემა: გიჟი ღვღული და მალფარია.
ატირდენ ერთად ბაყაყები დამშრალ ფშანებში,
თითქო ახველებს ჭლექის ხველით Misse Lea Lee-ს.
თითქოს ყანჩები გაერიენ ფარშავანგებში.
მიბორგავს მთვარე, ყვითელ საბანს მიასრიალებს.
ძველია თემა: გიჟი ღვღული და მალფარია.
ვარსკვლავით შეშლილს უსახო ძმებს სალამი ღამის,
მიყვება სული დავიწყებულ სატურნალიებს.
ჩემთვის სამშობლო სახვევია მშრალი ბალღამის,
დაწყველილ მინდვრებს გაუმზადებს მშიერ კალიებს.
დისერტაციას დავაქზადებ მე ამ საგანზე:
ყვითელი თვალი მონგოლების და სააკაძე...
ძველია თემა: გიჟი ღვღული და მალფარია.
ძველი ორპირი. დანგრეული სანაოები,
ქალდეას ზეცა ამართული, ვით ეშაფოტი.
მონომანისთვის აღარ არის სხვა სათნოება,
რომ დაჭრილ სულის გადითვალოს ყველა ნაფოტი.
ბედის ვარსკვლავი საქართველოს მართლა მკვდარია,
რეკვიემივით ისმის ეხლა ყველა არია.
ძველია თემა: გიჟი ღვღული და მალფარია.

პაოლო იაშვილი

ალი არსენიშვილს.

ვაგონი, ცხენებით. ხუთი გუსარი.
აწყურისაკენ. აპრილი. 1917 წელი.

გაცოცხლდა შენი უცნაურობა
გადაქცეული მარჯნების ხვავათ;
და რჩება ჩვენი მოგზაურობა
სიკვდილის დღისთვის შესანახავათ.
ჭთანტავდა კვამლსა მატარებელი
აყვავებული ტყემლის რტოებათ;
შენი სიტყვები უდარებელი
უკან მისდევდა ქარს ლევკოებათ.
და ტოგა მოხსნილს მაინც დაგშვენდა
შენ რეტრიანი ლექსით ბარბაცი;
და მოდიოდნი, ძვირფასო, ჩვენთან,
ვით ლოენგრინი და ჯარის კაცი.
ჩვენ ძირს გვეფინა გამხმარი თივა
და გვინათებდენ თავს გვირგვინები;
გვეზმანებოდა ლედი გოდოვა
ქრისტეს მოახლით შენაგინები.
უღელტეხილზე მაშინ დაბინდდა,
მზე დაიძალა როგორც ყაჩალი,
ჩვენ აფთიაქმა მძინარ დაბიდან
გამოგვატანა ბოდლოერის ბალი.
მთვრალი წარსულით, მთვრალი „მერეთი“
გარს გვეხვეოდა ლექსი ხროებათ,
გვეჩვენებოდა ეს იმერეთი
არაბულ ზღაპრის დაბოლოებათ.
თითქოს უეცრად შენ გაგარეტა,
ნერონის ხმებმა ცეცხლიან ქარში;
თითქოს ორლანომ ხმა გაიმეტა
კათოლიკების წმინდა ტაძარში;
თითქოს აძალით შეგხვდა ყვენი,
ან იგერებდი შენ მზის ნატეხებს
და ან თვით იდა რუბინშტეენი
გაბანიებდა დაღალულ ფეხებს.
უცბათ იროდის გამოჩნდა ტახტი
და სალომეას მოგესმა ფიცი—
მერე უეცარ მოწამეთ გახდი
როგორ კვდებოდა დანიის პრინცი.
უკანასკნელად გაჩნდა ბრომელი
მწვანე ცილინდრით, თვალ ნისლიანი,
შევხვდით სამება დაუდგრომელი:
ალი, პაოლო და ტიციანი.

კოლაუ ნადირაძე

საქორწინო მოგზაურთა მთვარესთან.

და ისევ ღამე, ისევ წვიმა ფეხის ხმაურით;
ვერ გადურჩები შემოდგომის მე ნაკლულ დღეებს.
და მაწანწალა ჩემი სული ნათრევი ყურით
კიდევ გამოცდის შეყვარების მწარე სიციხეებს.

გაფითრებული დავენდობი შუალამის ხმაურს;
გადამალაგებს იღუმალი მისი ანთება.
თქვენ, ვარსკვლავებო, გზა მოგვეციტო მგზავრებს უცნაურს:
მეფე—დედოფალს—მე და მთვარეს გვაგვიანდება.

ჩვენ დიდი გზებით მოსული ვართ და წავალთ მალე;
როგორც კუკლები დავატარებთ არშინ კაბებს.
ჩვენ მწუხარება დიდ ქალაქში ვერსად დავმალეთ.
და გვსურს ვეწვიოთ ახლა სტუმრათ სულ მცირე დაბებს.

სასტუმროების სიბინძურე და მყრალი სული
აღარ აკვირვებს ჩემ ქალბატონს, აღარ აშინებს;
დღეს მისი ცქერა ავითმყოფი, ფერგადასული
ჩემ დაღლილ სულში ფეერიულ კოშკებს აშენებს.

ახ, სულ ერთია ნათრევალა გადამშეულებს
მოგვეჩვენება თვით სამოთხეთ დუქანი ბნელი,
და ისევ ღამე შეგვაერთებს მგზავრებს სნეულებს,
და ისევ ღამე, როგორც ჯვარცმა, იქნება მხსნელი.

ვალერიან გაფრინდაუვილი

სათურთლუ.

(ჩემი ძმის რაყდენის ხსოვნას)

ლამის დუმილი მეჯადოსნება,
მაგრამ ვეწევი ერთგულ პაპიროსს,
რომ სევდიანი ჩემი ოცნება
ისევ წარსულმა გაინაპიროს.

ყოფილ ფიქრებში გავიბანდები...
ჩემი საფერფლე წინ მისვენია,
ცრუ ხეტიალში ბევრი ლანდები
იმის სიპტყეზე გამიწვენია.

უმშვენიერეს ცისფერ ვასაკით
მოდის გრიგოლი — ლანდი პირველი.
მაგრამ ვინ არის ეგ ავაზაკი? —
თვით აშორდია გასაკვირველი.

ქმნიან საყვარელ, ძველ ამხანაგებს
დაორსულებულ კვამლის კირთები.
და პაპიროსის წვერზე ანაგებს —
მაცდურ პაოლოს დავუკვირდები,

ჩემ საფერფლეზე აქვითინება
უყვარს ტიციანს ნაზათ, გედურად.
იმან ტირილი ახლაც ინება,
ლაჭორგის მთვარეს უსაყვედურა.

დავტრიალდები ლანდურ ჯარაში.
ლამე ობლობას კვლავ მომანდომებს —
და ფერფლთან ერთად ბნელ ფანჯარაში
გადავისროლი სათუთ ფანტომებს.

რახუნ გვეტაქე

სასათლაო და ყვავუბი.

რუხი კედლები, ხავსიანი თლილ ქვის ტრაბელი,
ხის ჩარჩოებში უმძიმთ ტანი მტვერიან ხატებს.
აღარ იხარებს დიდი ვერხვი გადანაბელი.
ძველი საყდარი დანგრეული უყვართ შავ კატებს.
სურნელს არ აკმევს ია ნაზათ ანაყვავები,
და სამრეკლოზე ჭოტი სუნთქვას ოდნავ აქშინებს.
სასათლაოზე ოცნებობენ ღამე ყვავები,—
მძლავრი შრიალი მათი ფრთების მგზავრებს აშინებს.
დააქვთ ყოველ წელს შესაწირი ნადისიანებს,—
და თითქოს შველით, ვით მოფურჩხულს ლოცვა, ზერანი;
ღმერთს ავედრებენ ნათესავეებს და მისიანებს.
წმინდა გიორგის თურმე აქ ყავს ხშირათ მერანი.
არ ემეტებათ რაც რამეა სულის მაქნისი,
მაგრამ ყვავები პატრონობენ აღსავლის კარებს,
მათი თვალები მკვეთრი არის, როგორც სახნისი.
ატირებს ქარი ბნელ ღამეში გატეხილ ზარებს.
ისმის გოდება ნაღვლიანი საღვთო ოდებზე,
საკმეველის კვამლი ვეღარ ახრჩობს ცოდვილ ამურებს.
დავიწყებული სახელები ტირის ლოდებზე.
კეთროვან ვირის საზარი ხმა აფრთხობს ღამურებს.
ზამთრის დღეები წვიმიანი ახ, როცა არი—
ბრმა მათხოვრები უიმედოთ ფიქრობენ დარზე.
სახლებზე კვამლი, დახურული ფანჯრები, კარი.
სხედან ყვავები მოწყენილი საფლავის ჯვარზე.
მკვდრებზე ოცნება, სევდა, დარდი, ყოფნა მარტივი,
მძიმე წუთების უფერულათ განმეორება,
მოუსვენრობა, ხასიათის შეცვლა მარტივით—
მტანჯავს და უხმოთ მაკანკალებს ავი ზმორება.
ვატყობ: ყვავები მიყურებენ მუდამ უნდობლათ,
ახ! თითქოს უნდათ, რომ დამღუპონ ფიქრში ტრიალით.
როცა ღამდება და ოთახში მარტო ვარ, ობლათ—
სასათლაოდან მაშინებენ ფრთების შრიალით.

დეკემბერი 19—20.

1919.

შალვა აფხაიძე

ღვთისმშობელი პრესპექტუ.

ნ. თ—ს.

ის ამ პროსპექტზე გამოივლის ყოველთვის მშვიდი
და გამოყვება სათუთ მცველად თეთრი არაკი.
მოეფინება მკრთალ ვიტრინებს წმინდა ლარნაკი.
ო, მის თვალეში გიშერია და პანაშვიდი.

ძვირფას ტაძარში მას მოელის პატივი დიდი.
ცის ფერ აღთქმებით გაფითრდება უცხო, ამაყი.
ო, მისი სახე ლურჯ ზღაპრების წყნარი ბანაკი.
დახვეულ თმებით თავს დაიხრჩობს სალამოს ბინდი.

ათასი ქვები მის მკრთალ თითებს აედევნება.
ეტყვის გამვლელი „რომ ავთროლოდე მომეცი ნება“.
ურიცხვ ვედრებას ღვთისმშობელი მოკრეთს მოწყენით.

გაივლის წყნარი და ტაძართან ის გაიღიმებს.
დაათოვს პროსპექტს მწუხარებას სურნელის ფენით
და აატირებს ღვთიურ ცქერით ბევრ პილიგრიმებს.

ნიკოლოზ ვიწიშვილი

დეკემბრის აგონია.

გარეთ ქარია. დეკემბერი უკრავს ჭიანურს.
და თეთრ ქალწულებს გაუშლიათ მინდვრათ ბალეტი.
ჩემს ოთახში კი ფაენი ლოშნის დამთვრალ დიანოსს
და ეშმაკურად იყურება ლურჯ სათვალეთი.
მე—ყაჩაღივით მათრინდება მუხლებში დამბლა
და გახურებულ მარწუხებით ალურჯებს ძარღვებს.
უცნაურ შიშმა ხერხემალი სულ დამიდამპლა:
თავის ქალასაც ეს ფიქრები მალე დაარღვევს.
და მეშინია. მეშინია, ო, მეშინია.
ჩემი სახელი გუშინს აქეთ სულ მავიწყდება.
ცივდება ტვინი. სისხლის ჩქეფაც მალე მიწყდება:
მე კარგად ვიცი ეს რა არის, რისი ყინია.
წუხელი ღამით ეს თითები ვერხვის ფოთლობდენ.
ღებავდა სისხლი მოღალული ტუჩების მარჯანს.
სუსტი თვალეები შავ სტრიქონებს ველარა ფლობდენ
და მე ვფიქრობდი, რომ ეს კვირა არ გადამარჩენს.
ვუცდი და ველი—ბედი როცა დამაყირავებს
და ამ ქვეყნიდან გამისტუმრებს თქვენი არული,
როცა გამყვება პროცესია მე ბულვარული
და მელოტები მოიხსნიან გადამსკდარ თავებს.

ნიკოლოს რიმსკი-კორსაკო

ჩარდაში.

გერმანიის პატარა მიგარდნილი ქალაქი.

ცხელი ზაფხულის გრილ საღამოს ქალაქის ერთს ეზოიან ყავახანაში გზათ გამვლელი უნგრეთელი მუსიკა უკრავდა. აქ იყვნენ პატარა ქალაქის პატარა არისტოკრატები, პატარა ქალაქის პატარა მდიდრები, სტუდენტები და მუშები.

მხიარულ ამღზნებ მუსიკის ხმაზე საზოგადოება ლუდს ხშირათ ეწაფებოდა. ჩემს განსაკუთრებულს ყურადღებას იქცევდა ერთ სუფრაზე მსხდომი ჯგუფი; მუშები იყვნენ. აჩქარებით ლაპარაკობდნენ, ლუდს ერთის დიდის ჭიქიდან სვამდნენ, მაგრამ შედარებით ცოტას, რადგან ლუდი აქ ძვირია— უფრო მდარე ყავახინიდან უნდა მოსულიყვნენ მუსიკის მოსასმენათ ლუდის სმით უკვე საკმაოდ დაკმაყოფილებულნი. ერთი მუშათაგანი მუსიკაში თითქმის არ ერეოდა და როცა ხმას ამოიღებდა, ამხანაგები მეგობრულათ წაჰკრავდნენ მუჯღუგუნს და ეტყოდნენ:

— ნამდვილი პატრიოტი ხარ, ერთი წელიწადია ჩვენთან ცხოვრობ და ერთ სიტყვას ვერ იტყვი მართლად!— და ყველა გაიცინებდა...

უნგრეთელი იყო ჩუმი მუშა, იგი მოწყენით ისმენდა მუსიკას, ფიქრები ხმებს თან მიჰყვებოდა და სადღაც სხვაგან ტკბებოდა ჰანგებით. მუსიკამ ჯერ ერთი დაუკრა, მერე მეორე, ხან ეს, ხან ის და ერთხელაც იყო დაიწყო ჩარდაში.

უნგრეთელს სახე გაუბრწყინდა. ვინ იცის რა წარმოუდგა, რა მოაგონდა. სუფრის ქვეშ ფეხები აუთამაშდა; ქუსლები დააბაკუნა.

— ეი, კელნერ!— დაუძახა მან მსახურს, — მთელი საზოგადოება მას მიაჩერდა. — კელნერ, მიართვი დამკვრელთ ოთხი ბოთლი ჩვენებური, უნგრული ღვინო! უთხარით კიდევ დაუკრან ჩარდაში.

კელნერი გაიქცა.

— ოღონდ ჩქარი... ჩქარი... თითქოს ველში გრიგალი ტრიალებდეს... ც ცხელი და ქარიშხალი!— თვითონ გადასძახა მუსიკოსებს, რომელნიც ცოტა მოშორებით იდგნენ.

მუსიკამ ხელმორეთ დაიწყო, უნგარელი წამოხტა. ბუქნით ჩამოუარა, გაუსვა და შეტრიალდა, ერთი გასწორდა წელში და ისევ ბუქნას მიჰყო ხელი.

— ჩქარი! ცეცხლი! მეტი ცეცხლი!

მუსიკამ კიდევ აუჩქარა, მაგრამ უნგარელი წინანდებურათ ცერებზე ტრიალებდა, ქუსლებს აბაკუნებდა მწყობრად, ბუქნის დროსაც არც ერთი ტაქტი არ შეშლია.

— მეტი ცეცხლი! სიცოცხლე და სიკვდილი!— კიდევ დასტყვივლა უნგარელმა. მუსიკამ მართლაც ცეცხლი მოუკიდა. უნგარელს ფეხი აერია, შემოტრიალდა, უცბათ დაჯდა სკამზე, მუშტი მუხლზე დაირტყა და სასოწარკვეთილებით ჩაიბუტბუტა:

— წამხდარვარ, წამხდარვარ კაცი: ფეხი ვეღარ ავაყოლე— ჩქარია... ლუდი და ჩარდაში ვერ არის მოწყობილი... ღვინო უნდა მესვა... მაშინ გაჩვენებდით, როგორ ცეკვავენ ჩვენი ბიჭები მთვარიან ღამეში, სოფლის გარეთ იქ, დუნაის პირათ.

ღია ჩიანელი

საუკუნეთა თრღობაში.

1

ძველი სასახლე ამოქნარებდა. წელიწადები მისრესოდა მის იდუმალ კედლებს და მზის ცხელი სხივები რუხ ლოდებზე ზატხულებათ დაწერილიყო. ხავსებათ გადაკვროდა საუკუნოები სახურავს. დიდი ეზო კოინდრის ხალით მოგებული, ჭადრებითა და კოპიტებით შრიალებდა.

ძველი თავადი ელიზბარ იყო მელობელი აქაურობის; მან მარტო იცოდა გარდაღმა საუკუნოების იდუმალობა.

აივანზე იჯდა იგი და გზისკენ იყურებოდა: მისი ერთად ერთი ქალი, დედულში პატარაობიდან წასული, უნდა ეწვიოს. მარტო ის იყო ელიზბარის ნუგეში. მარტო ის ყავდა ამ ქვეყნათ და ხუთი წელიწადია არ ენახა. ზის აივანზე ქოჩორ დავერცხლილი ელიზბარი და გზას გასჩერებია. გზაზე კი არავინ მოსჩანს, როგორც მომავალ საუკუნეების აჩრდილებში.

2

ყვავილებათ გაიშალა თექვსმეტი წელი მზისანასათვის. ცხელი ტუჩებით გააღწო სიცილი და ვნების ორღობეში მოასხურა. სადაც ის იფრქვევოდა, კოცნის ნარგიზები იშლებოდა და თავის დედას ეძებდა. თეთრ ვარდებათ შეიკუმშა მისი ტანი და მოცახცახე მზის სხივს უცდიდა, რომ გაშლილს მნახველი გაეკვირვებია.

— მზისანა, მზისანა,— ეძებდა მზე მის თვალებს, როცა შიგ სევდას დაინახავდა. მზისანა გრძნობდა ამას და იღიმოდა მაშინაც კი, როცა სევდა აწვალებდა.

მაგრამ მისი ვარდი სხვა მზეს ეძებდა და ვნებით საუკუნეები მას ეძებდენ.

3

სიცილით შეიჭრა დიდ დარბაზში. არავინ იყო. ელიზბარი ორი დღის ცდის შემდეგ მთაში სანადიროთ წასულიყო.

მზისანა წელიწადებია აქ არ ყოფილა. ნოხებით დაფენილ დარბაზში დაისვენა. შემდეგ გადიას დაუძახა და დედის საპირფარეშოში გავიდა. ძვირფასი ტანსაცმელებითა და სამკაულებით სავსე იყო ოთახი. მზისანა კაბით მოირთო, სამკაულებით დაძვირფასდა. ცელქობით გამოხტა ოთახიდან და ტახტზე წამოწვა.

ნეტარ ოცნებას მიეცა: ვითომ იგი მეფის ასულია: ნიშნავენ; შემდეგ ქორწილია. შეკრთა. გააყრუოლა და ზეზე წამოხტა, რომ კარებში თვალი მოატანა ჯერ ახალგაზდა კაცს, რომელსაც ვერცხლის ფერი გზები თმაში შეჭროდა.

— შვილო!

— მამა!

და გაშტერებით მიეკვრენ ერთმანეთს. წუთები ოცნების წელიწადებათ გადაიქცენ და შიგ ორივემ შესცურეს.

— მამა, ხომ არ გაუწყრები შენს ასულს, რომ ასეთი ტანსაცმელით დაგხვდი— მომეწონა და ჩავიცვი.

— განა მზეს უწყრებიან, გასაწყრომიც, რომ იყოს!— და ელიზბარი აქვითინდა.

4

მზისანას ღამით მოსვენებას არ აძლევდნ სიზმრები. ჯვარს იწერს, გარშემორტყმული დიდებულებით: შვენიტ ქულაჯა, ჩოხა, მესტები და წვრილ წილზე: დამბაჩა, ხმალი, სატევარი.

ირხვეიან, უცდიან იმ წამს, როდესაც ნადიმი დაიწყება, რომ ჯიხვზე გასცვალონ დამბაჩა, ახარფეშაზე—სატევარი. დაიუფლონ: ქალის ტუჩები, წითელი ღვინო.

ნადიმი იწყება. ისმის ტოლუმბაშის ყიყინა. შემდეგ ყველაფერი მისწყდება, დაჩუმდება და გაისმის სევდიანი ბაიათი. გახედავს: ეს ელიზბარია. მამა მისი მღერის სევდიან ბაიათებს დაკარგულ ტრფობაზე. ყველა მას მისჩერებია.

მზისანას ცრემლები სდის. ყოველ დილას ნამტირალევი იღვიძებს. თვალელები სველი აქვს. ფიქრობს და ვერ აუხსნია.

ელიზბარი იშვიათად ნახულობს ასულს. იგი ქეიფში გაერთო. როცა ერთმანეთს შეხვდებიან, იღუმალი, არ ნახული ლანდებით ორივენი შეკრთებიან და ვნების საზღვრებზე დაიწვეებიან.

5

ზათხულის ის საღამო იყო, როცა ეროდეს ბრძანებით იოქანანას თავი მოკვეთეს: ყველა საღამოზე ცხელი, ვნებიანი და ცოდვილი, ყველაზე—უფრო ტრფიალებითა და ტანჯვის ორღობეებით სავსე.

ორი დღეა ელიზბარი გადაბმულათ ქეიფობს. მაგრამ ქეიფობამ ვერ გაანელა მზინას სულით დაისრული გული. მზისანა მისთვის აღარ იყო: ის რომ ცოლის—ჯადოსნურ სამკაულსა და ტანსაცმელში ნახა, დაიკარგა მისთვის ასული, წარსულის და მომავლის საზღვარმა წაართვა იგი. ცოლის ხავსიან აკლდამის ლანდს ებრძოდა ელიზბარი—ასულში გამოცხადებულს სტიროდა. მზისანა სწვავდა ცოლის სახით მოჩვენებული, და ელიზბარი სცილდებოდა დღისა და ღამის საზღვარს იმ თვეში, როცა იოქანანამ სალომე გააგიჟა.

6

ცხელი დღე კვესდა. ნაღვედრალით იფეფქებოდა ჰაერი. იცოხნიდა მზე. მზისანა მოთენთილი მთელი დღე დარბაზში იჩრდილებდა.

მზის ლანდები გრძნობას უხუთავდნ. თეთრ თალხში გულდიას გაშლილი თმები სწვავდნ. დიდ დარბაზში ტახტზე მარტოობა აგიჟებდა. ჩასთვლიმა: ცხელი სანახაობით აიხაზა ნადიმი. იგი კვლავ დედოფალია.. გულდია სუფრა. სევდიანი ბაიათი. შავი თვალელები მიაშტერდება. მიწყდება. მის წინ კივილით გადივლიან საუკუნეები. ჯვარედინათ გადიხერხება ნოთა ყანწები. გადირბენენ კედლებზე ნიამორები, აყივლდება ბაღში ყარყუმი. და როცა შეშინებული გაიღვიძებს—კარებში დამდნარ მზის სხივების ლანდებში გა-

მოჩნდება ელიზბარი: გადატყდება მთვრალ ზმორებით. გადაიქცევა ჭვრეტათ და ელიზბარი შავი თვალებით დაიჭერს მზისანას ტანის ცოდვილ ზმორებას.

7

ელიზბარმა თავის ხელით მორთო ძვირფასი ძოწეულის კაბით ასული. მეწამული თავსრაკით შეუმკო შუბლი და შავი ბრილიანტის კოპით დაუმშვენა. ეთერის ლეჩაქით მოუფრქვია ჩიხტი. თვალმარგალიტით დაუძვირფასა შვილს ყელი. მზისანა კვირობდა. ეს ის იყო: ყოველ დამე რომ სიზმრათ ელანდებოდა.

— მზისანა.— მოესმა მთელი დარბაზის ხმა. დიდებულები გარს ახვევიან.

— მზისანა!— გაიქვითინა აჩრდილებმა. იგი ერკვევა. დარბაზი ათასი ჩირალდნით ციმციმებს.

იგი ძვირფასი მუთაქებით მორთულ ტახტებზე ზის.

შორს, კუთხეში დაჩოქილი ელიზბარის ქვითინი მოისმის.

ჩაქრება ჩირალდნები. სარკმელიდან თეთრ ანგელოზებათ შემოფრთხილდებიან მთვარის სხივები. სიჩუმე.. მოისმის ნელი, სევდიანი სიმღერა დამდნარ ტრფობაზე.

— მამა...— სიჩუმე.

გადიწვა საუკუნეების საზღვრები.

— ელიზბარ, — სულის ნანგრევებში წამოიძახა მზისანამ..

— მზისანა, -- და ელიზბარი მის წინ გაჩნდა. იელვა ხანჯალმა და სიზმარეთის დედოფალი აჩრდილებს შეუერთა.

8

ოქროსფერ ნოხზე უძილო ძილით ეძინა მზისანას. მის ტუჩზე ღიმის თესლი ნარგიზათ ქცეული კიდევ ზღაპრობდა.

ელიზბარი თავით უჯდა და მოკლულ ზღაპარს ჩასჩერებოდა:

— ამისთვის.. ამისთვის! და მის ტუჩებს ჩაეკონა. დარბაზში უკანასკნელათ გაიქვითინეს ლანდებმა და კედლებზე წყევით აიხაზენ.. ცხელი ავზნიანი დამე იყო. ის დამეა როცა იოქანანს ეროდეს ბრძანებით თავი მოკვეთეს და სალომეს მიართვეს.

9 იან. 1920 წ.

ტიციან ტაბიძე

დაისრულა სჯისცვიანუ.

„შვილდოსანი“ არ არის უკან დაბრუნება პრიმიტივისკენ. ბრძოლის იარაღით ქართულ პოეზიას მარტო შვილდი არა აქვს. პირველი აფეთქება ქართულ პოეზიაში ყველა ყუმბარების აფეთქება იყო და „ცისფერი ყანწები“ დინამიტით გატენილი სარდაფია დღევანდლამდე. ჩვენ თავზე ჩვენ არ დავწერთ ისტორიას, ეს ბრძოლის გათავება იქნებოდა. ბრძოლა პოეზიაში არასდროს არ თავდება და მით უმეტეს „ცისფერი ყანწების“-თვის.

არის უცნაური ანალოგია: რევოლუცია ქართულ პოეზიაში უფრო ადრე დაიწყო პოლიტიკურ რევოლუციაზე, მას არ ჰქონია ეტაპები: თებერვალის და ოქტომბერის და აქამდის გრძელდება ამოვარდნილი გრიგალი. ვერავინ იტყვის, რომ „ცისფერ ყანწებს“ თანასწორი ომი გადაეხადოს ლიტერატურულ მოპირდაპირებთან, ჩვენი გული ერთხელაც არ გაუხარებია კეთილშობილ შებრძოლებას.

გილიოტინა, რომელიც „ცისფერმა ყანწებმა“ დაუდგეს წინა პოეტებს, ჯერაც ვერ ნახულობს მსხვერპლს, რადგან არავინ არ არის ღირსი თავის მოკვეთის. მხოლოდ ბანალური პოეტები, ბუნებრივი სიკვდილით კვდებიან და შორდებიან პოეზიას. ბევრი სცდილობს შეგოებას, მათ არ რცხვენიათ „ცისფერი ყანწების“ მიბადვის—მაგრამ ყველაზე უიმედო სწორეთ ესენი არიან და ყველაზე სამარცხვინო მათი სიკვდილია. ამ ხ.ლხს იმდენი გამბედაობაც არ გამოაჩნდათ, რომ თვითმკვლელობით გაეთავებიათ.

ოთხი წელი „ცისფერი ყანწების“ გამოცემის დღიდან საკმაო გახდა, რომ ქართულ პოეზიას ერთიანათ შეეცვალა ფრონტი. ამ წლების განმავლობაში არც ერთი სახელი არ შემატეხია ქართულ პოეზიას, რომელიც თავის შემოქმედებას არ იწყებდეს „ცისფერი ყანწები“-დან, და მის ნიშნის ქვეშ არ მიდიოდეს...

მართალია ზოგჯერ ეს ახალგაზდობა ვერ იკვლევს გზას და კარიკატურით აჩვენებს თავიანთ მეტრების სახეს—მაგრამ აქ მხოლოდ ფაქტია ასანიშნავი. „ცისფერი ყანწების“ პოეტების წინ სხვა უფრო დიდი პრობლემა იდგა, ვინემ წინა პოეტებთან ბრძოლა.

მაშინ, როდესაც სიმკოლიზმმა შეკრა თავისი რკალი: ბოდლერმა ისე დახრწნა ლექსი, როგორც მისი ბებერი დედაკაცის კუბო, რომელიც ბავშვის კუბოსგან ვერ ირჩევა, როცა ატირდა გაუისმანსის დეზესენტის რასიული სიფილისი და უფულ ლაფორგის ჭლექი და მთელი პოეზია, ლოტრეამონის გომფაშო მალდარორის მონოლოგათ იქცა, და ვერხარნი დატენილი ლექსის თუჯის ბარაბანით მარხავდა კულტურას, როცა ანდრეი ბელიმ, როგორც იწამულმა ჭინკამ დაატრიალა პეტერბურგი—და მთელ რუსულ პოეზიას, გრიგოლ რობაქიძის თქმით, მოედვა „აპოკალიპსის ეპილეპსია“—ქართული პოეზია ამ დროს უნიჭო პოეტების არენა იყო.

არ არის საჭირო ამ ხალხის გვარების გახსენება, მათ თანდათანობით მივიწყებთ პოეზიის პრესტიჟის დაცვა მოითხოვს.

არ უნდოდა დიდი გმირობა ამ პოეტების უარყოფას, უფრო საჭირო იყო ნამდვილი ღირებულების შექმნა... და სწორეთ ამ კრიზისის დროს გამოვიდა „ცისფერი ყანწები“...

შვიდ სტრიქონიანი ,სონეტები‘, შანსონეტური ეროტიკა, ყარაჩოღული უზრდელობა, გაკრეტინებული ,მიმართულების‘ პოეზია, ყარამანიანის გძელი პოემები ძველი მგოსნებისა ჩამოშორდა პოეზიას.

გრიგოლ რობაქიძემ ლექსს მისცა ბრინჯაოს ჭედა, ჩამოსხმული სონეტები კლასიკური სიმტკიცით თანდათან აციდებდენ დიდ ოსტატის სახელს, მისივე თქმით, მიქელანჯელოს ინტელექტი პირველათ დაეუფლა ქართულ პოეზიას; ყოველი მეტრის ბედია ახალი ღირებულების შექმნის დროს არ იყოს უკიდურესი.

ამიტომ გრიგოლ რობაქიძეში მეტია კლასიციზმი, ვიდრე დეკადანსი. იგი დაჯერებული სიმბოლისტია. ეს შემოქმედებაში. კრიტიკაში პირველათ გრიგოლ რობაქიძემ წამოაყენა ქართული ლექსის პრობლემა.

პაოლო იაშვილი დარჩა ისეთივე ამაყი, როგორც თავის ,პირველ თქმაში‘. მისი ,ფარშავანგები‘, ამ რევოლუციის დროშათ ანათებს. და ჯადოქარ ხელით გაჭედო სონეტებთან ერთად ის ყველაზე უფრო სტუხავს ლექსს და აძლევს ახალ სტიქიას. მან მზეს მისცა სხვა სიმწვავე და ბოგემას სხვა უფსკრული.

მან დაიჯერა თავის მანიფესტით საქართველოდან დიდი ქალაქის შექმნა და ქალაქის პოეზიას მისცა თავისი სტილი და გაქანება და ისევე ჯვარცმულია ამ ეფემერულ ქალაქში, როგორც ვერხარნი.

ვალერიან გაფრინდაშვილმა შემოიტანა ქართულ პოეზიაში ინტიმობა. მისი ,დაისები‘ ფარდაა, რომელიც ამიერიდან გაჰყოფს ნამდვილ პოეზიას წარსული ბანალობიდან. არც ერთი ხაზი ეტნოგრაფიის—მისი მარშრუტია საფრანგეთი და მსოფლიო. მისი ფანტაზია, რომელიც გადადის ფანტასმაგორიაში, ეყოფა ყველა ქართველ პოეტს მიქელ მოდრეკილიდან დაწყებული ჩვენ დღემდე, მის ღირიკას არ აქვს ერთი წვეთი წყალის, ყოველი ლექსი ამღერებულია და დათავეებული. ვალერიან გაფრინდაშვილმა შეისწავლა ჩრდილების ბიოლოგია და შეუძლია, როგორც ჩინელმა, უკუღმა ააშენოს სახლი.

სხვა დროს სხვა მწერალმა სამი ტომი მაინც უნდა დაწეროს თვითუფლებზე ამ სამში—ქართული პოეზიის რსტორიაც აქედან დაიწყება.

ის რაც ,ცისფერი ყანწებით‘ შეიქნა, მართალია ავსებს წარსულის ცარიელ ხრამს, მაგრამ კრიზისი მაინც გრძელდება.

,ცისფერი ყანწების‘ შემდეგ შესაძლებელი გახდა ამისი თქმა:

,პოეტების სახელები ძნელი დასამახსოვრებელი შეიქმნა. აღარ დაიტევს ერთი ადამიანის სიცოცხლე ამდენ წიგნს, იცვლება წერის ნაწერა. გზა მინიატურით მიდის სათაურისკენ. შეიძლება შეიცვალოს კითხვის მანერაც და მომავალმა ერუდიტმა მარტო სათაურები იცოდეს‘ (სან დრო ცირეკიძე: ,სათაურები პოეზიაში‘).

,შვილდოსანის‘ ისრები არ იქნებიან მიმართული მარტო ლიტერატურულ მოწინააღმდეგეებზე. დღეს თვითონ პოეზია, როგორც წმინდა სებასტიანე, უნდა დაიცხრილოს ისრებით.

ლაჭორგის და ლოტრეამონის შემდეგ დღე ისე არ ლამდება, როგორც წინათ და ამ კოშმარულ ღამეებს უნდა სხვანაირი გათენება.

პოეზია, როგორც მორიელი დაუბრუნდა თავის საკუთარ თავს შხამით — ეს ყველაზე უფრო საშინელი ტერორია.

მსოფლიო ომი, სოციალური რევოლუცია და კომუნისტების გამარჯვება ამტკიცებს, რომ ძველი ქვეყანა მოკვდება როგორც მოხუცი კრეტინი — სთქვა მან უკანასკნელი რეკვიემი საკუთარ თავზე და არის ნიშნები ახალი მსოფლიოს შექმნის?

ყველა პოლიტიკურ რევოლუციებს წინ უსწრობდა რევოლუციები პოეზიაში. ძველი კულტურის ბედიც პოეზიის ხერხემალზე უნდა გადატყდეს... მალდარორის პირით ლაპარაკობს თვითონ პოეზია და მოიხზვს ახალს და სხვანაირ რეაქციას.

რუსეთში ამ მალდარორის ენით ლაპარაკობს ა. კრუჩონიხი მისი ტეზისით „დირ-ბულ-შჩილ“. ფუტურში კრუჩონიხით არ ამოიწურება — არის სხვანაირი რეაქციაც გარდა „ბუდეტლიანებისა“ და ამ ახალ რეაქციაზე ვიტყვით ჩვენ...

ვალერიან გაფრინდაშვილი

რითმა და ასონანსი.

ქართულ რითმას აქვს თავისი ისტორია.

მას ყავდა მცველები და აპოლოგეტები. შოთა, შავთელი, გურამიშვილი, ბესიკი რითმის დონ-ჟუანები იყვნენ. ილიამ და ბარათაშვილმა დააქვრივეს რითმა. ქართულ რითმას დიდხანს არ ენახა თავი საქორწილო საწოლში. მეოცე საუკუნეში ქართულ პოეზიაში დაიწყო რითმის რენესანსი.

გრ. რობაქიძემ სთქვა ქართული რითმის შესახებ საბედისწერო სიტყვა და იმის შემდეგ რითმა გაიმართა, როგორც მიმინო. „აისში“ დაიბეჭდა „რითმების ტურნირი“ და იქ რითმა ასე იყო დახასიათებული:

„რითმა არის სიტყვის ორეული და სტრიქონის ბრწყინვალე მსაჯული.

„მას შეჰყავს ჩვენებათა ქაოსი სამუდამო ნაპირებში.

„აი რითმები — პოეტების ახალი პორტრეტები“. მოყვანილ რითმებში იყო ასონანსებიც.

ბერძნებს და რომაელებს არ ქონიათ რითმა. უალდი ამბობს: „ლირას, რომელიც ძველებმა გვიანდერძა, ჩვენ მივუმატეთ ერთად ერთი სიმი — რითმა“. რითმაში არის რაღაც მისტიური და საიმედო. ბარატინსკის აზრით რითმა არის იმის სიმბოლო, რომ თვით სამყაროში არსებობს ფარული გარმონია. მხოლოდ რითმა სცნობს პოეტის ოცნებას და ამხნევებს მას ცხოვრებასთან ბრძოლაში.

ჩვეულებრივი სწორი რითმების რიცხვი ყოველ ენაში განსაზღვრულია. პოეზიაში შემოიჭრა ასონანსი — მოულოდნელი და უცხო სტუმარი — ავზნიანი და ჩქარი, აპოკალოპსის ჩვენებასავით გაუგებარი.

ქალაქის პოაზიაში თავისუფალ ლექსს და ასონანსს დიდი ადგილი აქვთ, რადგან პსიხიკის გართულება მოითხოვს ახალ ხერხს და მეთოდს. დადგება დრო, როდესაც არ დაგვაკმაყოფილებს არც დისონანსი — მაშინ დაიწყება ძიება ახალი რითმის. ახალი რითმის გამოგონებას დასჭირდება თავისი კოლუმბი. პოეტებს ახლაც შეაქვთ ცვლილება რითმაში ასონანსის და დისონანსის სახით.

ქართულ პოეზიაში ასონანსი სრულიად შეგნებულად და არა შემთხვევით შემოიტანა პაოლო იაშვილმა.

თუმცა რითმის ნახვა შრომის საქმეა, მაგრამ აქ ფანტაზიაც საჭიროა უსათუოდ. ვისაც შეუძლია მოიგონოს ასეთი რითმა: სილაში ვარდი—სილაყვარდე (გალაქტიონი), უკაცრავად—დაუკაწრავად (პაოლო)—იმას აქვს რითმის მჭერმეტყველი ფანტაზია და რითმის ხილვა.

ტიციან ტაბიძის ნესტიანი რითმა:—,საცოდავი—სადავე' აქამდი ხმაურობს ჩემთვის, როგორც წვიმიანი დღე. 'ქალდეას ქალაქების' ავტორს არ უყვარს მყვირალა რითმები—მისი რითმა ინტიმურია. გრ. რობაქიძემ იცის ნახვა რუხი რითმების (მელანქოლია), რომელიც ავტორთან ერთად იზმორებიან დილის ფერფლიან ბურუსში. მის ლექსებში არის ამაყი და უქალწულესი რითმები:—,მესხური—მოესხურა'—,ქიმერებს—ხვიმერებს', ,დაათავებს—ათოვებს'. რითმებს დადგმა, 'შეფარდება სჭირდება (მაგალითად სონეტში) და ყველაზე უფრო დიდი რეჟისორი რითმის არის—ფარშავანი პაოლო იაშვილი.

ახალგაზდა პოეტებში რითმას ყავს ერგთული მსახური და კოლექციონერი—შალვა კარმელი—თუმცა მისი რითმა ხშირად უსულო და მექანიკურია. ქმედითი რითმა ყოველთვის სავსეა სიცოცხლით და იწვევს უამარ ემოციებს მკითხველში.

რაჟდენ გვეტაძეს უყვარს მედგარი რითმა—კომანდორივით მძიმე და ულმობელი.

კოლაუ ნადირაძის რითმას:—,ქანდირბაზი—ძვირფასი'—ბევრი პოეტი ინატრებს თავისთვის, როგორც ლაშაზ ქალს. აქამდი გრიშაშვილი რითმის მეფედ ითვლებოდა, თუმცა მის გვირგვინში ბევრი ნასესხები მარგალიტი იყო. მის რითმებს სხვები იმეორებენ, მაგრამ ის თვითონ რითმის ავაზაკია. ბევრი რითმები მოსტაცა გრიშაშვილმა მეგრულიდან, რომელიც იყო რითმის პაყი და არგონავტი. გრიშაშვილს ემარჯვება კლასიკური რითმა და იმას შეუძლია რითმების ლექსიკონი შეადგინოს, რომელიც ჩვენ არა გვაქვს. ნაკლებად არის ცნობილი რითმა, როგორც პორტრეტი, როგორც მორალური და ესთეტიური კათეგორია.. თუ პოეტს თავისი რითმები არა აქვს, მისი ფიზიონომია ძნელი გამოსარკვევია. რითმა ხომ უმეტეს შემთხვევაში არის მხატვრული სახე. სხვისი რითმის გამეორება უდრის სხვისი სახის მითვისებას. რითმა იმის გარდა, რომ ლექსს გარმონიანს ანიჭებს, ბადებს მკითხველში ახალ სახეებს. ხანდახან რითმა უკარნახებს პოეტს მისთვის უცაბედს და უცხო სახეს.

პოეტი რითმებიდან კოშკს აშენებს. ზოგი რითმა შურდულიდან გასროლილ ქვას გავს, ზოგი მოელვარე ყუმბარას. ახლა ქართულ პოეზიაში მაღალი და ახოვანი რითმებია. (დაკტილური რითმა). საჭიროა რითმების დარბილება. ბრინჯაოს რითმების გარდა საჭიროა ფაიფურის და გიშერის რითმა—აგრეთვე სურნელი რითმა—თეთრ ყვავილებიდან. არის ჩონჩხიანი რითმა—მაღალი დაზიანებული ხერხემლით, რომელიც დონკიხოტური გიჟი თვალებით დაჰყურებს სამყაროს. ეს არის ასონანსი. ასონანსი გერმანოლოგიის მსგავსია.

,ჰაერი—სხვანაირი', ,მაესტრო, დაესწრო'. ეს ხმები ერთ ორეულ ბგერათ ელანდება სმენას. ზოგი ასონანსი მაღალია, როგორც კოშკი, როგორც

სულამითის ან გედის კისერი. რითმებს-ამორძალებს დიდი ხანია აღიღებს პოეტი, მაგრამ დღეს ძველი რითმა უნდა გაუქმდეს, ან აღდგეს ასონანსის სახით. ქართული ასონანსი ჯერ არ არის გაბედული და უფრო კანონიერ რითმას გავს: „ტანსაფარავი—არავინ“. მაგრამ ქართულ რითმას უკვე ეზმანება ქალაქი და ქალაქი მისცემს მას თავის ჭირვეულ ტემპერამენტს. დღეს ბევრია პოეზიაში პატივანდილი რითმები, რომელნიც ყველას ეკუთვნიან. არიან პოეტები რომელთა ბუნალური ლექსები რითმების ნამდვილი საროსკიპოებია. ძველი სახელგანთქმული რითმების და ასონანსის შორის იწყება ბრძოლა ქართულ პოეზიაში. აღსანიშნავია ფუტურისტების რითმა. ასონანსი ფუტურისტულ ლექსებში ყირამალას გადადის. რუსი პოეტის მაიაკოვსკის რითმები—მაკადამია. ამ პოეტის ლექსებში ასონანსები წამებულა და ისინი კუნტების, კოჭლების და ქიჟერების შთაბეჭდილებას ახდენენ. ქართულ პოეზიაში არის გადაჭრილი რითმები (ампутированные рифмы) „ნორჩი—მორჩილი“, „არამხანა—ამხანაგი“. აქ რითმა შეყენებულია მაშინ, როდესაც მან უკანასკნელი ნახტომი უნდა გააკეთოს. არის ქართულ პოეზიაში რითმა, რომელიც იწყება პირველ სტრიქონის ბოლოში და თავდება მეორე სტრიქონის დასაწყისში.

ქართული ასონანსი ჯერ თითქმის ხელუხლებია და აქ შესაძლოა დიდი მიღწევები.

რითმა სტატიურია—ასონანსი დინამიური. ასონანსი ხშირად იძლევა კატასტროფის ილიუზიას, ხშირად გრგვინვის, საფირონის და ზურმუხტის განცდას. ზოგი ასონანსი ჰაერში ავიატორის დაღუპვას გავს. არის პატრიარქალური რითმები, არის რითმები—ოფელიები და რითმები—მედუზები. არის ნათელი და ბნელი კომმარული რითმები. არის რითმა—აივანი და რითმა—ეშაფოტი.

ლოტრეამონის საშინელი ცქერა და ცივი ტუჩები, ვერჰარნის განწირული სახე, ვერლენის ბელატი თავი, რემბოს ავათმყოფი ფეხი, როლინას ნევრასტენია და ბოგემის მთელი სასოწარკვეთა უნდა გატარდეს რითმაში, რომ შეიქმნას ახალი რითმის პოეტიკა.

რითმას ქონდა თავის ოქროს ხანა, ახლა იწყება რითმის შემოდგომა და როდესაც გათავდება რითმის გახრწნის პროცესი—მაშინ ჩვენ ვიტყვით: რითმა მოკვდა. მაგრამ რითმა, როგორც კლეოპატრა, ბევრ საყვარელს გამოიცვლის, ბევრ მასკებს ნახავს, სანამ ის, როგორც ნანა, სრულებით არ გაიხრწნება და არ გადაავგარებს პოეზიას.

ჯერ ქართული რითმა ჯანსაღია და მზით არის განათებული. მის წინ დიდი გზაა და დიდი პერსპექტივებია.

კოლაუ ნადირაძე

ქართული პოეზია.

გ. ტ ა ბ ი ძ ე. „grüne aux fleurs Artistiques“. II ტ. თფილისი, 1919 წ.

ვ. რ უ ხ ა ძ ე. „ცხოვრების ყვაილები“. III წიგნი. კანტორა განათლების გამოცემა თფილისი, 1919 წ.

„ლ ე ი ლ ა“. აღმანახი ი. გრიშაშვილის რედაქციით. თფილისი, 1920 წ.

მიუდგომელი მინდა ვიყო. გალაკტიონ ტაბიძე ჭეშმარიტი პოეტი არის — მაღალი რანგის. ეს ბევრს ავალებს მას. მისი ლიტერატურული ბიოგრაფია 1907 წლიდან იწყება. პერიოდი „სევდიან“ ლექსებისა მან განვლო და პირველ წიგნში ვალი მოიხადა თავის ახალგაზდობის წინაშე. რამოდენიმე წლის შემდეგ მისი მეორე წიგნი გამოდის. ჩვენ დიდის ყურადღებით შევხვდით მას, მით უფრო რომ ჩვენ ის დასრულებულ პოეტათ მიგვაჩნდა „ცისფერ ყანწებში“ მოთავსებულ ლექსების შემდეგ.

„ლურჯა ცხენები“ შედეგია, თუმცა გალაკტიონ ტაბიძის ქმედით ინდივიდუალობას არ ეთვისება. ამ ლექსის შემდეგ ჩვენ სხვა შედეგებს ველოდით, მაგრამ წიგნში ვერსად აღმოვაჩინეთ. ირრაციონალური პოეზია „ლურჯა ცხენებისა“ არსად არ შეორდება მისი საოცარი დინამიკით. იქნებ ეს უკანონო მოთხოვნა იყოს. შეიძლება ის შემთხვევითი ლექსია — ალკოგოლის კოშმარი, ცრემლებით და რითმით გაკეთილშობილებული.

მთელი წიგნის მიღება გასაჭირია: აქ არ არის დაცული ესთეტიური კულტურა და მხატრული სისწორე. პრეტენზიებს ჩვენ გვერდს ვუართ.

ფარულ ტკივილების ბაღი დაბურული

ასეთ გრადაციით მიდის ფრთა — ზვიადი! (!?)

ღამე — მარტოობის მტევნით დახურული (!?)

ფარდა იღუმალი, სარკე — იშვიათი.

ღამე ჩრდილოეთში უნდა გამეთია.

როცა აზიდან მოდის განათება —

ათას საუკუნის მთელი ტრაგედია

მოსდევს მოგონებას როგორც ანათება. („გრადაცია“, გვ. 27).

„ვენერა სარკესთან. ეგონა ფრაგონარს (?)

პალაცო პიტტი და პერუჯი, ვენეტა.

ფერები მიენდო მშვენიერ საგონარს,

რომელსაც იძლევა ხმები მასენეთა. (!) („ვუალისა და ვიოლის შესახებ“, გვ. 47)

არის სასტიკი ადგილებიც, უმხატრო, ყალბი „ბუტაფორიის“ შეხლა“. ჩვენ ამას თამამათ ვამბობთ. მაგალითი:

„მაინც სად გაქრა ეს წერეთელი

ჩხეიძეც გაქრა, როგორც ასეთი! (!?)

ვიყავი ჩემთვის. ეხლა წერტილი!

სიკვდილი ერთი და უცაბედი“. და სხვ. („რამოდენიმე დღე პეტერბურგში“, გვ. 109).

ზოგიერთი შედარებები და მეტაფორები თარგმანია ჩვეულებრივ რუსულ სახეებისა, თუმცა სიძვირფასის შთაბეჭდილებას იძლევიან. მაგრამ ერთი რამ ითქმის უსათუოდ: წიგნში არის ამღერება (НАПѢВ), და თუ სამი სტრიქონი ყალბია, მეოთხეში დიდ პოეტს იგროძნობთ. კარგია ლექსები: „მარმარილო“, „პარალელი“, „ედგარი მესამედ“, „სახლი ტყის პირად“, „შენი

სადღეგრძელო. გალაკტიონ ტაბიძისთვის სახიფათოა ის ქება, რომელიც მას ერგო ბ. გომართელის, პაპავას და სხვების მიერ. ეს სწრაფი მიღება არ არის გასახარელი მით უმეტეს, რომ მას ყველაზე პირველათ აგრარულ საკითხზე ჭკუა დაქნილი კრიტიკოსები ასხამენ ქებას.

საქართველოში ყოველთვის ადვილი იყო პოეტის სახელის ტარება, და არც ერთ ქართველისთვის პოეტათ ყოფნა ჯერ კატასტროფით არ დასრულებულა. ქართული პოეზია და ქართული სცენა ყოველთვის ერთი განცდის ქვეშ იყვნენ და ერთი ღირებულებას წარმოადგენდნენ. ქართველი პოეტი და ქართველი არტიტი ეს ორი საოცარი კონგენიალობა ბანალობისა. გრიშაშვილი და „არშინ მალ-ალან“—ჩვენი გემოვნების და ესთეტიურ კულტურის კოეფიციენტათ უნდა ჩაითვალოს. მათი გამარჯვება სასწაული არ ყოფილა, არც მოულოდნელი. დღეს საქართველო ეშაფოტათ გადაიქცა ზოგიერთისთვის და ბევრი დაიტირებს მას როგორც დაკარგულ იმედს.

იოსებ გრიშაშვილის პოეზია „არშინ მალ-ალანია“, სადაც საუკეთესო როლი ასკარას ეკუთვნის. ვარლამ რუხაძის პოეზია მაზოლია, რომელიც უნდა მოიჭრას. თუ გრიშაშვილის ნიჭი და კულტურა (ჩვენ ვიცით, რომ ის მოკარნახეთ იყო თფილისის თეატრში) ავლარელ მოქალაქის ემოციების გალექსას მოუნდა, მეორე საწვრილმანო სავაჭროს ნოქრის პოეტურ განცდებს გადმოგვცემს. მაგალითი:

„ნუ მტანჯავ გეთაყვა, ნუ მტანჯავ უწყალოთ.

წყურვილით ვიხრჩობი, ნუ მომკლავ უწყალოთ.

მომხედე, შემიტკბე, სევდა—ჭირს მარიდე...

ბადრ სახეს რომ გიმკობს, მაჩუქე მა რიდე! (ბარათი).

ან და:

„საქართველოს არწივმა—დაამსხვრია გალია;

ფრთა ფრთას ჰკრა და გაჰფრინდა, თავს მოეწლო ამაყ მთებს.

ცხოველ მყოფელ მზეს მისწვდა, იქ ნექტარი დალია,

გამარჯვება დიადი მიულოცა მაშვრალ ძმებს“. (საქართველოს არწივი. ძღვნათ იაკი წერეთელს).

ყოველი ლექსი ამგვარ შედეგს წარმოადგენს. ჩვენ არაფერს არ ვურჩევთ ვარლამ რუხაძეს და მის ამხანაგობას.

„ლეილას“ ჩვენ არ ვუცდიდით დაიჭვებით; ჩვენ ვიცოდით, რომ თბილისი პოეტების ელდორადა და გრიშაშვილს არ გაუჭირდებოდა თავისი აღმანახის გავსება. „ლეილამ“ გაამართლა თავისი *raison d'être* სრული, ყველასათვის მისაღები ვულგარობით და მხატრულ სილატაკით. მოუხერხებელია ყველა ლექსის დაფასება, ვინაიდან მხატრულ საზომის გარეშე სდგანან. ამ ციკლს ეკუთვნის უმრავლესობა: თაშალიშვილი, მჭედლიშვილი, მარიჯან, აბაშელი, შანშიაშვილი (ეს დიდი პოემისტი ჩვენი დროის) და სხვები.

დიდი პოეტის შემოქმედებაში ყალბი ლექსი შესაძლებელია. მაგრამ ეს უბედური გამონაკლისია; მდარე პოეტისათვის კარგი ლექსი ბედნიერ შეცდომას შეადგენს. გრიშაშვილი უკანასკნელ კატეგორიას ეკუთვნის და მი-

სი ზოგი ლექსი, როგორც: „ტრიოლეტები შეითან ბაზარში“ (ფორმის დარღვევით) და უკანასკნელი „ქორწილი ჩვენ უბანში“ (ელენე დარიანის გავლენით) ამგვარ შეცდომათ უნდ ჩაითვალოს.

ვ. კოტეტიშვილის აზიოფილობა საზღვრებს სცილდება და სრულიათ არ ეთანხმება პრინციპს, რომელიც „ლეილას“ პირველ ნუმერში გრიგოლ რობაქიძემ გამოაცხადა. თანამედროვე „ვილაც ფრაკით საქართველოში შემოტრილი“ ამბობს: „ძვირფასია დასავლეთი ევროპა, მაგრამ ევროპისათვის აღმოსავლეთს ვერ დავსთმობთ. უმჯობესი იქნება მათი ქორწილი ქართულ ნადიმით გადავიხადოთ“. მეორე ქმრის ხელში „ლეილა“ გამოიცვალა. ეს ქალის თვისებაა.

ჩვენ ვიცით აზიის ღირებულება. ქართულ პოეზიას აზიურობა არ დაკლებია. არ აკლია ახლაც. საიჭვო არის მხოლოდ ის, რომ ევროპამ „ლეილაში“ ვინმე „შეშალოს“: ამისათვის ისინი საკმაოდ აზიელები არიან და საკმაოდ ჯანმთელნი—საბედნიეროთ.

შალვა აფხაიძე

ლიტერატურული პრობლემა.

ვ ა ლ ე რ ი ა ნ გ ა ფ რ ი ნ დ ა შ ვ ი ლ ი —, დაისები‘.

ქუთაისმა გვიჩვენა წიგნის კულტურა. „მეოცნებე ნიამორებისა“ და „კირჩხიბის“ ყოველ გამოცემას ამჩნევია ოსტატის ხელი. ასეთია „დაისებიც“. ეს პირველი წიგნია ყანწელის და მით უფრო საინტერესო: აქ უნდა ვეძიოთ სიმბოლიზმის პირველი გამართლება საქართველოში.

ვალერიან გაფრინდაშვილის პოეზია სუბიექტურ ემოციათა ანარეკლია, ჯადოსნური სარკეა. მისი სულიერი განცდების ყოველი ნაჟანსი საოცარი ფერებით არის ჩაძირული ამ სარკეში. ინდივიდუალური ასახვა მოვლენისა რელიგიური განცდაა შეპუდრული ნიღბით მოჩვენებული. პოეზია, როგორც სავანე რელიგიურ ჭვრეტისა, გავლას შემჩნეველ ხიდზე მეორე დასაწყისში, კავშირია ორი სამყაროსი. გაფრინდაშვილის პიროვნება გაორებულია და ეს მეორე „მე“, ჰამლეტის ტოგაში გამოხვეული, მუდმივი თანამგზავრია მისი. წარმოდგენა უხსნის გზას პოეტის ფანტაზიას დაჭიწვეს მასში დაუშრეტელ ოპტიმისტურ სიხალისეს. გაფრინდაშვილი წარმოდგენის საშვლებით ჰქმნის ახალ სამყაროს, არსებულის ანარეკლს. იბადება კითხვა—რომელი უფრო რეალურია ყოველ შემთხვევაში რეალობა პოეტისათვის ერთი გარდამავალი ზონაა. მის გადაღმა, პოეტის შინაგან ათვისებაში, ჩამოისხმის მარადიული სახე დაუსრულებელ სამყაროსი. აქ თვით პოეტია მდგომარეობის ბატონი. ასეთია ექსტატიურ წარმოდგენის სიძლიერე. მას შეუძლია უფრო ცოცხალი სახით, დამძიმებულ ფერებით, გააცოცხლოს ყოფილი ან ზმანებული სურათები. პოეტმა ნახა ქარვისფერ ქარში საოცარი ხელთათმანი და შეიყვარა იგი ხელზე უფრო. საკმარისია პოეტისთვის ხელთათმანის ხილვა, რომ მოელანდოს მას უცხო ქალწული სარკის სურნელოვან სიღრმეში. პოეტი ეტრფის ხელოვნურ თითებს: მათში არის დამალული სული უცნობი ქალწულისა.

გაფრინდაშვილისთვის ჭვრეტა არის მთლიანი და რთული პროცესი. იგი წინამორბედია საგნის შეცნობისა. ამიტომ პოეზია და ხელოვნური შემო-

ქმედება პრიმატია. ფარავს ყველაფერს—სინამდვილე გამოგონებაა. პირველი სრულყოფილია, ავხაზებში მომწყვდელი. მეორე დაუსრულებელია, მცდარი და მოკლებული სიღრმეს. პოეტი გათქვეფილია სავსებით პირველ სამყაროში და იქიდან იყურება მოწყენილ ირონიით. ფუგა—სადაც ინასკვება დუალისტური აღელვება სულის—სარკეა, ყველაზე უფრო ღრმა და წმინდა. ამიტომ უყვარს პოეტს სარკის ნატეხი. იქ, მის სიღრმეში მოსჩანს აჯანყება მიღმა არსებულ ფანტომების, მისტიურ ორეულების. ეს პოეტის ნეორე სამყაროა ფანტასმაგორიულ სახეებით დასახლებული. ამიტომ დაეზარება, სინამდვილეში დაბრუნება. პირველი უფრო ნამდვილია და განცდილი. პოეტს სწამს ერთი ესთეტიკა: ესთეტიკა მოჩვენებების და გაურკვეველ ლანდების. ორეული პოეტის მუდმივი, მარადიული თანამგზავრია.

,ორეულებთან 'შეხვედრა ხიდზე' სასტიკი შებრძოლებაა პ-ეტის თავის ბედისწერასთან, უაღრესი დაჭიმვა ენერჯის.

,შევებრძოლები ორეულებს მეტი სიმწარით და წრეს ჯადოსნურს თავს დავაღწევ გაგიყვებულო'.

არც ერთი არ ეგუება თანამედროვე ფსიხიკას ისე, როგორც გაფრინდა-შვილი მისი, 'შუა—გაპობილ სულით', შემომქმედ გალიუცინაციებით.

ჩამავალ მზის სპილენძის სხივებში, ლალით შეღებულ ცაზე დადიან ნაირი მოჩვენებანი, რომელნიც მესმერიულ ჩაგონებით იჭრებიან პოეტის ასარკებულ სულში: დაისი პირველი, დაისი მეორე, დაისი მეხუთე ამ მოჩვენებების რკალია მჭიდროდ შეკრული. საკვირველი სიძლიერით ქრის ეს მოჩვენებათა გრიგალი. ეს მოჩვენება კი ისევ—მისი ორეულია. კვლავ იბადება ეჭვი: რომელი დამარცხდება ამ დაუსრულებელ ქაოტიურ დუელში? ყოველ შემთხვევაში მისი ორეული უფრო ნამდვილია, უფრო მისაღწევი:

,მე ისევ ვეტრფი ორეულთა სასტიკ მყინვარებს რომ აჩრდილების მოვისმინო თეთრი ბრძანება' (სურნელი სარკე)

გაფრინდაშვილი ყველაზე უფრო მდიდარია ფანტაზიით. მან დააყენა ქართულ პოეზიაში სახის პრობლემა. ყოველი მისი ლექსი ამ სახეების მზიური გამოფენაა. ,დაისი მესამე':

,იწვის არდანი, იკლავება იქ ფისმანდური და ჩემი ცქერა მოჩვენებას კვლავ შევაფარე. ანგელოზები სამართებლით პარსავენ ლოთებს მსახურებს დააქვთ ოპიუმში მაღალ ვაზებით' და სხ.

ამ ლექსში საოცარი სიუხვევა კვეთილი სახეების. მაგრამ ამასთანავე არის აღმოსავლური ყნოსვა კათესი და დაისის დაფერფლილი სუნთქვა. აქ არის დაქცევა ჩამავალ მზის სიჯამბაზის.

უფრო ხშირად გაფრინდაშვილის სახეებს განყენებული იერი აქვთ. ეს აძლევს მთელ პოეზიას აბსტრაქტიულ სახეს. ჩემთვის ეს დადებითი მოვლენაა.

პოეტი ახალი ესთეტიკის ვირგილიუსია ჩვენში: ამით აიხსნება მისი მიდგომა გაუგებარ აზრის და მისტიურ თროლოვის. მან გააბატონა მკრთალი მისტიური სახეები, ანალოგიები, სიმბოლოები საკვირველ ლითონებით. მისი ოფელია პირველი მარადიული ქალური სახეა ჩვენ პოეზიაში.

,შენ სულო ჩემო, საოცრება ისევ შექმენი'. (ოფელია დაისებში)

ოფელია—მიუწვდომელი სახეა სიზმარში ნახულ წმინდა ასულის, რომელიც ხან ,განისლდება'—ხან ლოცვად იქცევა.

გაფრინდაშვილმა გვიჩვენა ქართული პოეზიისათვის უჩვეულო ინტიმობა და სულიერი განწყობილება.

„მიყვები მთვარეს დაუღალავს მე მორიდებით ვით კოლომბინას ტიციანი ნორჩი, თვალღია“ (,თვალთა საფერფლე სვედიანი—ყვითელი მთვარე“)

რას შემოაგდებს მთვრალ კაფეში ლაღი მგოსანი და ეს იქნება თვით პაოლო, თვით სხივოსანი“ (,დაისი მესამე“)

ან და მკრთალი ხელებით ასწევს სტრიქონებს შუა ფარდას კოლაუ „ცხვირ გატეხილი“.

გაფრინდაშვილის ლექსს აქვს თავისი არხიტექტონიკა, ინდივიდუალური სახე. უმთავრესად მისი აზრი გაბედულად და შეუზღუდველად იშლება 14 მარცვლოვან სტრიქონებით აწყობილ ლექსში. უკანასკნელს მძიმე რიტმიული სვლა საფსებათ ეგუება პოეტის აზრის აბსტრაქტიული გაქანებას. მთელი მისი პოეზია—დორიული ტაძარია მძიმე და ამაყ სვეტებით დაჩრდილული.

პოეტს უყვარს სიტყვის სიამპარტავენე და ინტიმური აზრი. მისი სიტყვა ფოლადივით მძიმეა, ხანდახან ძნელი ასაღები ხელში, მაგრამ მძიმეა თვით პოეტის მოჩვენება, მათი დენა მოითხოვს სიტყვის ნელ რიტმიულ სვლას. გაფრინდაშვილი სიტყვის არისტოკრატი-ოსტატია. მახდენილად თლის სიტყვის ახალ ფორმებს; არსებით სახელს აძლევს ზმნის ხასიათს: დარბაზი—ედარბაზა, ანგელოზი—ენგელოზა.

გამოიყვანა ასპარეზზე ბევრი დაკარგული სიტყვები: მერამლე, ფისმანდური, ყირამალა.

იგი რითმის საოცარი ვირტუოზია. მიმართავს ყოველგვარ საშვალეებს რამ შექმნას დაუსრულებელი გარმონია. მისი ლექსები დამძიმებულია უხვი ასონანსებით, დისონანსებით და ახალი რითმებით.

საუცხოვო ასონანსები: რაინდს—მაინც, ჰაერი—სხვანაირი, სარკეზე—ნარგიზი, მინაშ—წინაშე. უფრო საყურადღებოა ერთი ხერხი, რომელსაც მიმართავს პოეტი რითმის არჩევის დროს; ასეთ შემთხვევებში იგი შეუდარებელი მანესტროა, მაგალითად: მარტო—ვიდარდო, რითმა: არტო—არდო. ორი თანხმოვანი ბგერა ტ და დ ეკუთვნის კბილის მიერთ და ამიტომ იძლევა სრულყოფილ გახანგრძლივებულ ერთნაირ გარმონიას, რაც აძლიერებს სახეს. ასეთი მაგალითები: იარაღს—არაყს (ღ, ყ), ყოველთვის—ელტვის (ტ, თ), მომაწოდებს—მაცოდებს (ნ, ც), თავგამეტებით—მედებით (ტ, დ)...

აქვს ალიტერაციით დაწერილი ტრიოლეტები, რომლებშიაც ერთ და იმავე თანხმოვან ბგერის სიუხვეს მიყვებართ თავის მწუხარების სითეთრეში (,სენტიმენტალური ტრიოლეტი“).

სახეების და ლექსის ტექნიკის ამოღენი სიახლე ერთ წიგნში—უჩვეულოა ჩვენ ლიტერატურისთვის. „ცისფერი ყანწების“ ჯგუფი თავისი ოთხი წლის გამოფენას აწყობს და მათი პირველი წიგნი გვიჩვენებს, რომ ქართული პოეზიისთვის იწყება ახალი გზები. ვალერიან გაფრინდაშვილის „დაისებში“ აღარაა აზრის პრიმიტიული კეკლუცობა, აქ ევროპის პუდრაა და ყელსახვევი. ქართულ პოლიტიკას ქართულმა ლიტერატურამ დაასწრო ევროპისაკენ დაბრუნებ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

გრემოლ რობაქიძე—ფრანგ პოეტს	3
ტიციან ტაბიძე—ღვდელი და მალაქია	„
პაოლო იაშვილი—ალი არსენიშვილს	4
კოლაუნადირაძე—საქორწინო მოგზაურობა მთვარესთან	5
ვალერიან გაფრინდაშვილი—საფერფლე	6
რაყდენ გვეტაძე—სასაფლაო და ყვავები	7
შალვა აფხაიძე—ღვთისმშობელი პროსპექტზე	8
ნიკოლოზ მიწიშვილი—დეკემბრის აგონია	„
ნიკოლოზ რთქიფანიძე—ჩარდაში	9
დიაჩიანელი—საუკუნეთა ორლოზეში	10
ტიციან ტაბიძე—დაისრული სებასტიანე	13
ვალერიან გაფრინდაშვილი—რითმა და ასონანსი	15
კოლაუნადირაძე—ქართული პოეზია	18
შალვა აფხაიძე—ლიტერატურული პროფილები	20

რედაქტორი სანდრო ცირეკიძე

ააწყლ ერმალო მეგენეიშვილმა

უვილდოსანი

თანამშრომლები: ამირაჯიბი შალვა, არსენიშვილი ალი, აფხაიძე შალვა, გაფრინდაშვილი ვალერიან, გვეტაძე რაქდენ, გუდიაშვილი ლადო, ევზენოვი ნიკოლაე, იაშვილი პაოლო, კარმელი შალვა, კლდიაშვილი სერგო, ლეონიძე გ., ლორთქიფანიძე ნიკო, მაყაშვილი ნინო, მიქაძე არჩილ, მიწიშვილი ნიკოლოზ, ნადირაძე კოლაუ, რობაქიძე გრიგოლ, სუდეიკინი სერგეი, ტაბიძე ტიციან, ყიფიანი ივ., ცეცხლაძე გრიგოლ, ცირეკიძე სანდრო, ჯაფარიძე გ., ჯაფარიძე ლელი.

რედაქტორი სანდრო ცირეკიძე

„კირჩხიბის“ გამოცემები:

„ახალი პოეზიის ანტოლოგია“ ფ. 25 მ.
ვალერიან გაფრინდაშვილი—„დაისები“ ფ. 25 მ.

„მეოცნებე ნიამორების“ გამოცემები:

„მეოცნებე ნიამორები“—ალმანახი 1919 წ. (გაიყიდა).
სტეფან მალარმე—„ლექსები და პროზა“ (გაიყიდა).
„მეოცნებე ნიამორები“—ალმანახი. წიგნი მეორე 1919 წ. (გაიყიდა).
„მეოცნებე ნიამორები“—ალმანახი. წიგნი მესამე 1918 ფ. 20 მ.

მზადდება:

კოლაუ ნადირაძე—პირველი წიგნი.
„მეოცნებე ნიამორები“—წიგნი მეოთხე.

FJ3-3291

საბო თაგანა.